

มาตรการแนวทางการป้องกันการละเมิดสิทธิเด็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต ๔

หลักการและเหตุผล

เนื่องจากสภาพปัญหาในปัจจุบันได้เกิดเหตุการณ์ที่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้ถูกกล่าวหาหรือได้กระทำความรุนแรงแก่นักเรียน อีกทั้งมีนักเรียนได้ถูกละเมิดสิทธิทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต ๔ ได้ตระหนักและเล็งเห็นในปัญหาดังกล่าว จึงมีความจำเป็นเร่งด่วนที่สถานศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องร่วมกันหาแนวทางที่เป็นรูปธรรมในการแก้ไขปัญหาในการดูแลช่วยเหลือให้นักเรียนให้ได้เรียนรู้อย่างมีความสุข เป็นไปตามหลักสูตรมีทักษะชีวิตที่จะดูแลตนเองให้ปลอดภัยท่ามกลางสภาพแวดล้อมทางสังคม เพราะนักเรียน คือ หัวใจของการจัดการศึกษา จึงมีมาตรการแนวทางการป้องกันการละเมิดสิทธิเด็กของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา นักเรียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องขึ้น

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้มีรูปแบบแนวมาตรการแนวทางการป้องกันการละเมิดสิทธิเด็กของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต ๔ โดยอาศัยแนวคิดเชิงสร้างสรรค์โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายโดยยึดประโยชน์สูงสุดของนักเรียนเป็นสำคัญ
๒. เพื่อสร้างความเข้มแข็งระบบการรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษาให้มีความพร้อม สามารถป้องกัน และแก้ไขสถานการณ์ปัญหาของนักเรียน ทั้งด้านสิทธิเด็ก อุบัติเหตุ อุบัติภัย และปัญหาทางสังคมที่จะเกิดขึ้นกับนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ
๓. เพื่อให้ให้นักเรียนทุกคนได้รับการปกป้อง และคุ้มครองความปลอดภัย ทั้งด้านร่างกาย และจิตใจ โดยนักเรียนจะได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิด และสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างปลอดภัยและมีความสุข
๔. เพื่อสร้างความตระหนักในการรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษา โดยการให้ความรู้ ความเข้าใจ แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษา

เป้าหมาย

๑. นักเรียนทุกคนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต ๔ ได้รับการคุ้มครองดูแลป้องกันการละเมิดด้านสิทธิเด็ก
๒. ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครองนักเรียนมีแนวทางในการป้องกันการละเมิดด้านสิทธิเด็ก
๓. ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการป้องกันการละเมิดด้านสิทธิเด็กให้แก่นักเรียน

/สิทธิขั้นพื้นฐาน....

สิทธิขั้นพื้นฐานของเด็ก

เด็กทุกคนไม่ว่าจะเป็นเด็กที่ด้อยโอกาสในลักษณะใดก็ตาม เช่น เด็กพิการ เด็กที่ถูกทอดทิ้ง เด็กเร่ร่อน เด็กถูกทารุณกรรม เด็กที่ถูกใช้แรงงานอย่างผิดกฎหมาย และโสเภณีเด็ก จะต้องได้รับสิทธิพื้นฐาน ๔ ประการ ดังนี้

๑. สิทธิในการมีชีวิต เด็กทุกคนเมื่อเกิดมาแล้วจะมีสิทธิที่จะมีชีวิตอยู่ไม่ว่าจะเกิดมามีร่างกายที่สมบูรณ์หรือไม่ก็ตาม โดยเด็กที่เกิดมาต้องได้รับการจดทะเบียนการเกิด มีสิทธิที่จะได้รับการเลี้ยงดูอย่างดีที่สุด ทั้งด้านสุขภาพร่างกาย จิตใจ ที่พักอาศัย โภชนาการและการบริการทางการแพทย์เมื่อป่วยไข้ โดยบิดา มารดา ญาติพี่น้องหรือรัฐ เพื่อให้อยู่รอดและเจริญเติบโต สิทธิในการมีชีวิต เช่น สิทธิรับวัคซีนป้องกันโรคต่างๆ สิทธิที่จะได้รับอาหารในปริมาณที่เพียงพอและสะอาด สิทธิที่จะได้รับปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค เป็นต้น

๒. สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองจากกฎหมาย เป็นสิทธิที่เด็กได้รับปกป้องคุ้มครองจากการทารุณกรรมทุกรูปแบบ เช่น

๒.๑ การทารุณกรรมทางร่างกาย เป็นการกระทำต่อร่างกายเด็กที่เกิดจากการถูกทำโทษที่รุนแรงเกินไป ทำให้เด็กได้รับความเจ็บปวด เกิดบาดแผล หรือรอยฟกช้ำ เช่น เขียนตี ตบ ตะบอง กระทบกักขัง จับมัด เป็นต้น

๒.๒ การทารุณกรรมทางด้านจิตใจ เป็นการกระทำที่แสดงด้วยวาจาหรือท่าทาง ทำให้เด็กรู้สึกขาดความรัก น้อยใจ เสียใจ เกิดความหวาดระแวง เกิดความรู้สึกไม่ดีต่อตนเอง เช่น การดูด่า ตะคอก ประจาน เป็นต้น ซึ่งการกระทำดังกล่าวมีความรุนแรงมากกว่าการว่ากล่าวตักเตือนหรือสั่งสอนโดยปกติ

๒.๔ การล่วงเกินทางเพศ เป็นการกระทำที่หาประโยชน์ทางเพศกับเด็ก โดยที่เด็กไม่รู้สึกรู้ว่าเดือดร้อนเพราะไม่เข้าใจว่าเกิดอะไรขึ้น แต่จะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้และพัฒนาการทางบุคลิกภาพที่ผิดปกติ เช่น การแอบดูเด็กขณะอาบน้ำ การมีเพศสัมพันธ์กับเด็ก เป็นต้น

๒.๕ การใช้แรงงานเด็ก เป็นการแสวงหาผลประโยชน์จากการทำงานของเด็ก ทำให้เด็กขาดการเรียนรู้ การศึกษา การพัฒนาทางด้านร่างกาย จิตใจ ศีลธรรมและสังคมของเด็ก ในปัจจุบันกฎหมายแรงงานของไทยกำหนดตามพระราชบัญญัติ

๓. สิทธิในด้านพัฒนาการ เด็กทุกคนจะได้รับสิทธิให้มีสภาพความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับพัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจ สังคม รวมถึงความต้องการ ความพึงพอใจ และความสุขของเด็ก ได้แก่ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมครอบครัว ของโรงเรียน และสังคมที่เด็กอยู่ได้อย่างมีความสุข ได้มีโอกาสเล่น พักผ่อน ได้รับข้อมูลข่าวสาร มีอิสระในการคิดและการแสดงออก ได้รับการกล่อมเกลாதทางด้านจิตใจ ความรู้ ความคิดที่เหมาะสมกับวัย ที่สำคัญที่สุด เด็กทุกคนต้องได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๑๒ ปี

๔. สิทธิในการมีส่วนร่วม เป็นสิทธิที่ให้ความสำคัญกับการแสดงออกทั้งในด้านความคิดและการกระทำของเด็ก ในการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่อาศัยอยู่ รวมทั้งสิทธิในการปกป้องเรียกร้องผลกระทบที่เกิดกับชีวิตความเป็นอยู่ของเด็ก ด้วยการอนุญาตให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับตนเองและสามารถแสดงความคิดเห็นโดยไม่กระทบสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น

แนวทางการแก้ไขการละเมิดสิทธิเด็ก

๑. การสร้างความรักความอบอุ่นให้เกิดในครอบครัว
๒. การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้ทุกในสังคม
๓. ช่วยกันแจ้งเบาะแสการทารุณเด็กให้เจ้าหน้าที่ทราบ
๔. ผู้ใหญ่ควรเป็นแบบอย่างที่ดี พุดจาอ่อนโยนไม่ทอดทิ้งพร้อมยื่นเคียงข้าง ให้กำลังใจเด็กที่ประสบ

ปัญหาหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือเด็ก

หน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือเด็ก มีดังนี้

๑. มูลนิธิคุ้มครองเด็ก จัดตั้งเพื่อให้การป้องกัน คุ้มครอง ช่วยเหลือ ฟื้นฟู และพัฒนาเด็กไทยที่ประสบภาวะทุพพลภาพ ถูกทอดทิ้งในสังคม

๒. มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก เป็นโครงการหนึ่งของมูลนิธิเด็ก จนกระทั่งได้ก่อตั้งเป็นมูลนิธิศูนย์พิทักษ์เด็ก เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๐ มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือ ปกป้อง คุ้มครองเด็กที่ถูกละเมิดสิทธิตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ ๑๘ ปี เช่น การถูกทำร้ายร่างกาย การถูกละเมิดล่วงเกินทางเพศ การล่อลวงบังคับให้ค้าประเวณี การใช้แรงงานเด็กอย่างไม่เป็นธรรม เป็นต้น

๓. มูลนิธิปวีณา หงสกุล เป็นมูลนิธิที่จัดตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือเด็กและสตรีที่ด้อยโอกาสที่ถูกละเมิดสิทธิถูกทารุณกรรมในรูปแบบต่างๆ ตลอดจนการฟื้นฟูด้านร่างกายและจิตใจการละเมิดสิทธิมนุษยชนกับเด็กและเยาวชนการละเมิดสิทธิด้านเด็ก เกิดขึ้นกับกลุ่มเด็ก และเยาวชนประเภทต่างๆ แตกต่างกันไปได้แก่

๓.๑ การถูกละเมิด และอันเนื่องมาจากเด็กที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษ ไม่ได้ได้รับการคุ้มครอง ที่จะได้รับการดูแล การรักษา ฟื้นฟูฟื้นฟูได้อย่างเหมาะสม หมายถึงเด็ก ที่มีความแตกต่างจากเด็กปกติ ซึ่งยังไม่ได้ได้รับการบริการรวมทั้งแก้ไขถึงบริการขั้นพื้นฐานต่างๆ จากรัฐ เช่น การศึกษา สาธารณูปโภค รวมทั้งไม่มีหลักประกันที่กลไกและนโยบายต่างๆ และส่งผลในทางปฏิบัติจริง เช่น เด็กพิการด้านต่าง ๆ เด็กที่มีปัญหาเรื่องการเรียนรู้ เด็กปัญญาเลิศ เด็กกำพร้า เด็กที่บิดามารดาต้องโทษจำคุก เด็กยากจน ครอบครัวมีรายได้น้อยกว่าเส้นความยากจน เป็นต้น เกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาจากการที่ครอบครัวหรือผู้ดูแลโดยลำพังไม่สามารถดูแลเด็กเหล่านี้ให้สอดคล้องกับสภาพของเด็กได้ จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนความช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐ หรือ องค์กรเอกชน

๓.๒ การละเมิด ทั้งทางร่างกาย จิตใจ จากการถูกปล่อยปละละเลยไม่ได้รับการเอาใจใส่เท่าที่ควร เด็กอยู่ในภาวะเสี่ยง คือ เด็กที่มีสภาพแวดล้อมทางสังคมไม่ว่าที่ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน ที่มีความเสี่ยงจะถูกกระทำทารุณกรรม ถูกปล่อยละเลย หรือถูกทอดทิ้งในรูปแบบต่างๆซึ่งอาจจะได้รับอันตรายต่อสุขภาพกาย สุขภาพจิต พัฒนาการทางร่างกาย พัฒนาการทางด้านสติปัญญา พัฒนาการด้านอารมณ์จิตใจ พัฒนาการด้านสังคม พัฒนาการด้านครอบครัว และอาจมีปัญหาวุฒิกรรม

๓.๓ เด็กถูกละเมิดจากการถูกกระทำ คือ เด็กที่ถูกปล่อยปละละเลยหรือถูกทอดทิ้งให้ตกอยู่ในภาวะอันตรายรวมทั้งถูกทำร้ายทุพพลภาพ ทารุณ ถูกทำร้ายร่างกาย ทางจิตใจ หรือถูกล่วงเกินทางเพศจากบุคคลในสังคมแวดล้อมหรือแม้แต่บุคคลภายนอกนอกจากนี้ปัญหาการกระทำทารุณต่อแรงงานเด็ก อาจออกมาในรูปแบบการถูกใช้แรงงานหนัก เด็กถูกนายจ้างทุพพลภาพ ทำร้าย และข่มขืนเด็กกลุ่มนี้เป็นเด็กที่อยู่ในภาวะเสี่ยงมาตั้งแต่แรกแล้ว

/๓.๔ สิทธิอันพึงเข้าถึง.....

๓.๔ สิทธิอันพึงเข้าถึงและได้รับการบริการต่างๆ ฟันฟูและบำบัด เด็กที่มีปัญหาพฤติกรรม คือ เด็กที่มีพฤติกรรมผิดแผกแตกต่างไปจากเด็กปกติในวัยเดียวกันและมีพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนต่อต้าน กฎเกณฑ์ของสังคมต่อต้านระเบียบธรรมเนียมปฏิบัติของสถาบันทางสังคมที่เด็กสังกัดอยู่ เช่น ครอบครัว โรงเรียน หรือแม้แต่ชุมชน เป็นเด็กที่อยู่ในภาวะเสี่ยงมาตั้งแต่แรก

๓.๕ การคุ้มครองและให้ความเป็นธรรมต่อเด็กกระทำความผิด คือ เด็กที่กระทำความผิดทางอาญาและเป็นเด็กที่อาจมีปัญหาดังกล่าวถูกปล่อยปละละเลยและอาจถูกทารุณกรรมมาก่อน ทั้งนี้เด็กกลุ่มนี้เป็นเด็กที่อยู่ในภาวะเสี่ยงมาตั้งแต่แรกเช่นเดียวกัน

ในปัจจุบันพบว่านักเรียนเป็นจำนวนมากถูกล่วงละเมิดสิทธิทั้งล่วงละเมิดทางร่างกาย และล่วงละเมิดทางเพศ อันเกิดจากการกระทำของครูที่สอนและมีความใกล้ชิดกับนักเรียนเหล่านั้น และบุคคลภายนอกสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต ๔ มีความห่วงใยและตระหนักถึงสิทธิเสรีภาพของเด็กนักเรียนที่ถูกกระทำ จึงขอผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องดำเนินการ ดังนี้

๑. ครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องไม่กระทำการล่วงละเมิดทางร่างกายนักเรียน โดยไม่มีสิทธิหรือโดยมิชอบ อันได้แก่การทำร้ายร่างกาย การลงโทษนักเรียนเกินกว่าเหตุหรือโดยวิธีที่ไม่เหมาะสม

๒. ครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องไม่กระทำการล่วงละเมิดทางเพศ หรือมีพฤติการณ์ไม่เหมาะสมในทางเพศกับนักเรียนดังต่อไปนี้

๒.๑ กระทำชำเรา ไม่ว่าจะกระทำโดยที่นักเรียนยินยอมหรือไม่ก็ตาม หรือกระทำอนาจารต่อนักเรียน เช่น สัมผัส กอดรัด จับต้องอวัยวะอันพึงสงวน หรือแตะต้องเนื้อตัวร่างกายด้วยอารมณ์ใคร่

๒.๒ กระทำการใดๆ อันเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนค้าประเวณี ซึ่งรวมถึงการใช้บริการทางเพศจากนักเรียน

๒.๓ กระทำการใดๆ อันเป็นลักษณะมีความสัมพันธ์ในทางชู้สาวกับนักเรียน เช่น การอยู่กับนักเรียนตามลำพังในที่รโหฐาน หรือในสถานที่อันไม่เหมาะสม เว้นแต่มีเหตุผลอันสมควร

๒.๔ กระทำการใดๆ อันเป็นการก่อให้เกิดความเสียหายต่อสถานภาพนักเรียน เช่น พานักเรียนไปเที่ยวในสถานที่ต่างๆ ที่ไม่เหมาะสมโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

๓. ครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องไม่กระทำการใดอันเป็นการล่วงละเมิดด้วยวาจา อาทิ กิริยา เช่น พุดจาเกี้ยวพาราสี พุดดูหมิ่น หยาบคาย หลอกลวง หรือกระทำการใดอันเป็นการบีบคั้นจิตใจนักเรียน

๔. ให้ตระหนักในหน้าที่ของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่จะต้องสอดส่องดูแลด้วยความเข้าใจจิตวิทยาวัยรุ่นประกอบด้วยหลักเมตตาธรรม พร้อมทั้งประสานกับพ่อแม่ ผู้ปกครองของนักเรียน

๕. ให้ถือเป็นหน้าที่ของครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องให้ความช่วยเหลือนักเรียนที่ถูกละเมิดทางเพศตามความเหมาะสม ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง นักเรียน ในเรื่องกฎหมายเกี่ยวกับการปกป้องคุ้มครองสิทธินักเรียน

นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องควบคุม ดูแล มิให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีพฤติการณ์ดังกล่าวข้างต้น ในกรณีที่มีเหตุการณ์ล่วงละเมิดสิทธินักเรียน ต้องรีบดำเนินการให้ความช่วยเหลือ บำบัดและฟื้นฟูจิตใจของนักเรียนทันที และรายงานผู้บังคับบัญชาหน่วยงานต้นสังกัดเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

